

Datum
2020-03-24

Adress

Diarienummer
GYVF-2020-864

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss från Utbildningsdepartementet - Nya regler för skolor med konfessionell inriktning, SOU 2019:64 STK-2020-315

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över Utbildningsdepartementets betänkande *Nya regler för skolor med konfessionell inriktning*. Sammantaget är nämnden positiv till syftet med de förslag som redovisas i utredningen och ställer sig bakom dessa. Nämnden anser dock att en del frågetecken kring enstaka förslag och dess effekter i praktiken kvarstår.

Yttrande

Utredningens förslag och bedömningar samt nämndens reflektioner

Samttaget är gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (GVN) positiv till syftet med de förslag som redovisas i utredningen och ställer sig bakom dessa. Dock kvarstår en del frågetecken kring enstaka förslag och dess effekter.

Nedan följer GVN:s reflektioner uppdelat utifrån betänkandets kapitel. Yttrandet innehåller endast de förslag och bedömningar där nämnden har reflektioner eller kommentarer.

11. Förslag på definitioner

11.3.3 Ändrad definition av undervisning

Utredningens förslag: Undervisning ska definieras som processer som leds av lärare eller förskollärare enligt mål som anges i skollagen och andra författningar och som ska leda till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.

11.3.4 Ändrad definition av utbildning

Utredningens förslag: Utbildning ska definieras som verksamhet enligt skollagen och andra författningar som bedrivs av en huvudman och inom vilken barn eller elever erbjuds undervisning.

GVN:s synpunkter

GVN ställer sig bakom utredningens bedömning att behålla men förtydliga begreppen utbildning och undervisning. Nämnden instämmer i att det är väletablerade begrepp och att ett förtydligande skulle kunna underlätta åtskillnaden mellan dess olika innebörd. Förslaget 11.3.3 är positivt då det tydliggör att undervisning är den lär- och utvecklingsprocess som sker mellan lärare och elever. GVN instämmer även i utredningens bedömning att förslaget 11.3.4 tydliggör att utbildning är ett samlingsbegrepp för allt som en huvudman ansvarar för i en skola, och att undervisningen är en del av utbildningen. Nämnden ställer sig därmed bakom de ändrade definitioner som föreslås.

11.4.3 Definition av konfessionella inslag

Utredningens förslag: Konfessionella inslag ska definieras som inslag som innehåller bekännande eller förkunnande delar som tillhör en viss religion.

Inom en verksamhet med konfessionell inriktning ska deltagandet i konfessionella inslag som tidigare alltid vara frivilligt. Huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och barn respektive elever är införstådda med att deltagandet i sådana inslag är frivilligt. Detta ska regleras i en ny paragraf i 1 kap. skollagen (2010:800).

GVN:s synpunkter

GVN anser att definitionen av begreppet *konfessionella inslag*, till viss del kan tydliggöra vad lagstiftaren avser med begreppet. En tydlig definition av begreppet bör leda till att bedömningar som godkännande- och tillsynsmyndigheter gör i sina beslut får en mer samstämmig praxis, vilket nämnden ser positivt på ur ett likabehandlingsperspektiv.

Utredningen menar att konfessionella inslag bör definieras på ett sätt som anknyter till ett mer aktivt utövande av religion. Som exempel på konfessionella inslag kan nämnas trosbekännelse, bön eller andakt. Utförande av andra handlingar som enbart är inspirerade eller motiverade av en tro omfattas inte av bestämmelsen. GVN instämmer i utredningens bedömning gällande att definitionen bör vara relativt snäv. Nämnden ser dock en potentiell risk att den föreslagna definitionen kan ge upphov till viss gränsdragningsproblematik, då vad som avses med bekännande och förkunnande kan vara subjektivt.

Enligt utredningen ska deltagande i delar av utbildningen som innehåller konfessionella inslag vid en fristående skola med konfessionell inriktning som tidigare vara frivilligt.

Utredningen anser att kraven på huvudmän för verksamheter med konfessionell inriktning ska skärpas. I utredningen föreslås att huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och elever är införstådda med att deltagandet i utbildningsmoment med konfessionella inslag är frivilligt. Enligt utredningen skapar detta en ökad tydlighet när det gäller dels frivilligheten, dels i vilken mån det får förekomma konfessionella inslag i förskolan.

GVN anser att det fortsatt finns en del frågetecken kring hur frivilligheten gällande konfessionella inslag fungerar i praktiken. Som en del i att kartlägga hur gällande regelverk

följs avseende konfessionella inslag i skolan har utredningen gjort ett antal skolbesök, huvudsakligen i skolor som anmält en konfessionell inriktning. En iakttagelse från skolbesöken är att det förekommer inslag i utbildningen som blandar konfessionella och icke-konfessionella inslag. GVN instämmer i utredningens bedömning att detta kan göra det svårt för en elev som önskar avstå från konfessionella inslag att faktiskt göra det. Att avstå från vissa inslag skulle kunna innebära att elever som inte deltar känner sig exkluderade.

En annan iakttagelse som beskrivs i utredningen är att det ibland förekommer att den som undervisar i ämnet även är barnens religiösa ledare i den lokala församlingen, vilket kan kräva särskilda ställningstaganden kring hur skolan håller undervisningen fri från konfessionella inslag. GVN vill betona vikten av att elever ges reella möjligheter att avstå från deltagande i konfessionella inslag och att de också får alternativ till de konfessionella inslagen. Det finns frågetecken kring hur barns och elevers frivilliga deltagande i konfessionella inslag ska tillgodoses. Särskilt gällande yngre barn och elever samt en del elever i grundsärskolan eller gymnasiesärskolan, som utifrån sina individuella förutsättningar kan ha svårare att avstå vissa inslag.

14 Förslag om skolavslutningar och andra traditionella högtider

14.4.1 Avslutningar och uppmärksammande av traditionella högtider i gudstjänstlokaler

Utredningens förslag: Alla skolor, förskolor och fritidshem ska få förlägga firandet av avslutningar och uppmärksammandet av traditionella högtider i gudstjänstlokaler. När skolor, förskolor och fritidshem med icke-konfessionell inriktning firar avslutningar eller uppmärksammar traditionella högtider i gudstjänstlokaler ska konfessionella inslag inte få förekomma. Närvaro vid sådana aktiviteter i lokaler som används för gudstjänster ska vara frivillig för barn och elever. Nya bestämmelser om detta ska införas i 1 kap. skollagen (2010:800).

GVN:s synpunkter

Som även beskrivs i betänkandet motsvarar förslaget i allt väsentligt nuvarande praxis så som den formulerats av skolmyndigheter. Förslaget utgör endast förtydligande av gällande rätt som den tolkats av Skolinspektionen och Skolverket. Utifrån detta ser nämnden inte ett ytterligare behov av ett förtydligande då det i nuläget inte finns något som hindrar att en skola i studiesyfte besöker en religiös lokal eller att skolavslutning i en icke-konfessionell skola hålls i en gudstjänstlokal, så länge den inte innehåller konfessionella inslag. GVN ser en risk att detta leder till ökad detaljstyrning där rektorn idag ansvarar för och organiserar verksamheten. Rektor ansvarar över avslutningens utformning, vilka inslag som förekommer samt att inslagen inte är konfessionella.

Vidare ser GVN behov av ett förtydligande när det gäller begreppen kopplade till "traditionella högtider i gudstjänstlokaler". Det finns en otydlighet i utredningens formuleringar vad gäller användningen av begreppen *uppmärksamma* traditionella högtider och *firandet* av traditionella högtider. Begreppet *firande* antyds ha en mer aktiv innebörd än

uppmärksamma, vilket kan innebära ett faktiskt religionsutövande som då har betydelse för den enskilde elevens religionsfrihet.

14.4.4 Upplysning om frivillighet

Utredningens bedömning: Barns och elevers negativa religionsfrihet ska respekteras oavsett skolform.

Utredningens förslag: En upplysningsbestämmelse om att deltagande i konfessionella inslag respektive närvaro i gudstjänstlokaler vid firande av skolavslutningar och uppmärksammande av traditionella högtider är frivillig för barn och elever ska föras in i 7 kap. 17 § skollagen (2010:800).

GVN:s synpunkter

GVN bedömer att förslaget är positivt under förutsättning att förslag 14.4.1 träder i kraft.

15 Förslag om etableringsstopp och konsekvenser av ett sådant

15.3.1 Bestämmelser om etableringsstopp bör placeras i 2 kap. skollagen

Utredningens bedömning: Etableringsstoppet bör regleras i en ny paragraf i 2 kap. skollagen (2010:800). Bestämmelsen bör placeras i anslutning till 2 kap. 5 § skollagen.

Etableringsstoppet bör även framgå av de bestämmelser i 1 kap. skollagen som anger att en huvudman som önskar bedriva en verksamhet med konfessionell inriktning ska anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Utredningens förslag: En hänvisning till den nya bestämmelsen ska införas i 2 kap. 5 § skollagen.

15.3.2 Ett etableringsstopp ska införas för enskilt bedriven verksamhet med konfessionell inriktning inom förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasieskola och gymnasiesärskola

Utredningens förslag: Godkännande enligt 2 kap. 5 § skollagen (2010:800) ska inte få lämnas till enskilda som avser att bedriva förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasieskola eller gymnasiesärskola med en konfessionell inriktning. Detsamma ska gälla om det annars finns anledning att anta att verksamheten kommer att ha en sådan inriktning. En bestämmelse av denna innebörd ska föras in i 2 kap. Skollagen.

15.3.3 Befintliga verksamheter

Utredningens förslag: En enskild som har godkänts som huvudman för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska få bedriva sin verksamhet med konfessionell inriktning även efter det att bestämmelserna om etableringsstopp har trätt i kraft. Detta får dock endast ske under förutsättning att huvudmannen före den 1 juli 2023

1. har anmält till tillsynsmyndigheten att verksamheten har en konfessionell inriktning, och
2. faktiskt har påbörjat verksamheten och i den tagit emot elever för utbildning.

En bestämmelse av denna innebörd ska föras in i 1 kap. 7 § skollagen (2010:800).

Utredningens bedömning: Det bör inte införas några regler som möjliggör för befintliga

fristående verksamheter med konfessionell inriktning att utöka sin verksamhet utöver vad som följer av det godkännande som gäller för verksamheten.

GVN:s synpunkter

GVN ställer sig bakom ett etableringsstopp men i likhet med utredningens bedömning ser nämnden att detta innebär utmaningar gällande näringsfrihet och religionsfrihet samt även problematik kopplat till områden som likabehandling och diskriminering. Utredningen menar att etableringsstoppet inte får några omedelbara konsekvenser för befintliga fristående skolor med konfessionell inriktning men att det på längre sikt får konsekvenser eftersom nya godkännanden inte kan lämnas, till exempel för utvidgning av verksamheten. GVN ställer sig frågande till effekten av ett etableringsstopp då det är få nya fristående skolor med konfessionell inriktning som ansöker om att starta. Nämndens bedömning är därmed att ett stopp för nya konfessionella skolor kommer att ha liten effekt och då kvarstår frågan om förslaget om ett etableringsstopp verkligen uppnår sitt syfte.

GVN anser att det är positivt att befintliga skolor med konfessionell inriktning ska anmäla detta till tillsynsmyndigheten. Dock kan det inte uteslutas att en ny skola som de facto har en konfessionell inriktning inte uppger detta i sin ansökan. I nuläget är det upp till varje skola att själv anmäla sin konfessionella inriktning och därmed kan det finnas fristående skolor som har konfessionella inslag i verksamheten som inte kallar sig konfessionella. Hur vanligt detta är saknas det uppgifter om och det är fortsatt oklart om dessa skolor, i det fall bestämmelsen införs, kommer att anmäla att de har en konfessionell inriktning.

Ordförande

.....
Juan-Tadeo Espitia
.....

Förvaltningsdirektör

.....
Lars Rehnberg
.....

Gemensam skriftlig reservation från Moderaterna och Centerpartiet.